WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 13 marca 2008 r. *

W sprawie C-78/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Consiglio di Giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Włochy) postanowieniem z dnia 18 maja 2006 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 lutego 2007 r., w postępowaniu:

Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna,

Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia,

Regione Sicilia

przeciwko

Domenicowi Valvie,

* Język postępowania: włoski.

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: U. Lõhmus, prezes izby, P. Lindh (sprawozdawca) i A. Arabadjiev, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez M.G. Aiello, avvocato dello Stato,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez C. Cattabriga, działającą w charakterze pełnomocnika,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 17 i 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 950/97 z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie poprawy efektywności struktur rolniczych (Dz.U. L 142, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między D. Valvem a Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna (urzędem kontroli rolnictwa prowincji Enna), Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia (wydziałem rolnictwa i leśnictwa regionu Sycylii) oraz Régione Sicilia (Regionem Sycylii) w przedmiocie oddalenia przez wspomniany urząd kontroli jego wniosków o dodatek wyrównawczy za lata 1996–1998.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 W latach 1996–1998 wypłata dodatku wyrównawczego na obszarach rolniczych o niekorzystnych warunkach gospodarowania regulowana była początkowo rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2328/91 z dnia 15 lipca 1991 r. w sprawie poprawy efektywności struktur rolniczych (Dz.U. L 218, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Rady

(WE) nr 3669/93 z dnia 22 grudnia 1993 r. (Dz.U. L 338, s. 26, zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2328/91"), a następnie rozporządzeniem nr 950/97, które uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 2328/91.

4 Artykuły 17–19 rozporządzenia nr 950/97, które zawarte są w jego tytule IX „Pomoc na rzecz obszarów rolniczych o niekorzystnych warunkach gospodarowania" i podtytule I „Dodatek wyrównawczy", odzwierciedlają zasadniczo przepisy art. 17 i 18 rozporządzenia nr 2328/91. Artykuły te stanowią:

„*Artykuł 17*

1. W celu zapewnienia kontynuowania działalności rolniczej i utrzymania w ten sposób minimum gęstości zaludnienia lub zachowania rolnictwa na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, których wykaz przyjmuje się zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 21, państwa członkowskie mogą wprowadzić system pomocy przeznaczony dla działalności rolniczej i podniesienia dochodu rolników na tych obszarach.

Stosowanie środków przewidzianych w tym systemie uwzględnia sytuację i cele rozwoju danego regionu.

2. Na obszarach, o których mowa w ust. 1, państwa członkowskie mogą przyznawać roczny dodatek wyrównawczy do działalności rolniczej, zależny od niekorzystnych warunków mających charakter stały i naturalny.

Artykuł 18

1. Państwa członkowskie mogą przyznać dodatek wyrównawczy rolnikom uprawiającym co najmniej 3 ha użytków rolnych, którzy zobowiążą się prowadzić działalność rolniczą zgodnie z celami art. 17 przez co najmniej 5 lat od chwili pierwszej wypłaty dodatku wyrównawczego. Rolnik może zostać zwolniony z tego obowiązku, jeżeli zaprzestanie działalności rolniczej i jeżeli dalsze zagospodarowanie danych gruntów jest zapewnione; rolnik jest zwolniony z tego obowiązku również w przypadku siły wyższej i w szczególności w przypadku wywłaszczenia lub nabycia w celach użyteczności publicznej; jest on również zwolniony, jeżeli otrzyma emeryturę w ramach systemu emerytalnego lub przedemerytalnego.

Niemniej w regionie włoskim Mezzogiorno, wraz z wyspami, w regionach francuskich departamentów zamorskich i w regionach hiszpańskich, greckich i portugalskich minimalna powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa wynosi 2 ha.

2. Państwa członkowskie mogą ustanowić dodatkowe warunki lub ograniczenia dla przyznania dodatku wyrównawczego, również w odniesieniu do metod zgodnych z wymogami ochrony środowiska i zachowania obszarów naturalnych.

Artykuł 19

[…]

3. Wydatki związane z dodatkiem wyrównawczym nie dają prawa do współfinansowania przez Fundusz [EFOGR], jeżeli rolnik pobiera emeryturę w ramach systemu emerytalnego lub przedemerytalnego.

Zakazuje się przyznania dodatku wyrównawczego przekraczającego limity określone w niniejszym tytule lub niespełniającego przewidzianych w nim warunków" [tłumaczenie nieoficjalne].

Uregulowania krajowe

5 Wykonanie przepisów wspólnotowych w dziedzinie dodatków wyrównawczych w prawie obowiązującym w regionie Sycylii stanowi wielofunduszowy program operacyjny (POP 2) (*Dziennik Urzędowy Regionu Sycylii* z dnia 13 stycznia 1996 r., zwany dalej „programem operacyjnym").

6 Beneficjenci tych dodatków są określeni w programie operacyjnym jako rolnicy, którzy gospodarują na co najmniej 2 ha użytków rolnych i zobowiążą się do prowadzenia działalności rolniczej przez co najmniej 5 lat od chwili złożenia pierwszego wniosku i przyznania pomocy oraz którzy nie pobierają emerytury lub emerytury pomostowej.

7 Zgodnie z programem operacyjnym ze wspomnianego w poprzednim punkcie pięcioletniego zobowiązania mogą zostać zwolnieni rolnicy, którzy:

— zaprzestaną działalności rolniczej, pod warunkiem że zapewniona jest kontynuacja działalności gospodarstwa;

— zaprzestaną działalności rolniczej z powodu siły wyższej, a w szczególności w przypadku wywłaszczenia lub nabycia dla celów użyteczności publicznej;

— w okresie zobowiązania pobierają emeryturę lub emeryturę pomostową.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

8 D. Valvo, były pracownik bankowy, zwolnił się z pracy w wieku 44 lat, by poświęcić się działalności gospodarza rolnego. Od chwili swego zwolnienia otrzymywał świadczenie socjalne z tytułu stażu pracy z funduszu emerytalnego jego dawnego pracodawcy, utworzonego ze składek pracowników.

9 D. Valvo złożył wniosek o dodatek wyrównawczy za lata 1994–1998. Otrzymał go za lata 1994 i 1995, lecz odmówiono mu tej pomocy za trzy kolejne lata. Decyzją z dnia 4 czerwca 1999 r. Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna oddalił bowiem jego wniosek o przyznanie dodatku wyrównawczego za trzy lata 1996–1998, argumentując, że D. Valvo pobierał świadczenie przedemerytalne.

10 D. Valvo wniósł skargę o uchylenie tej decyzji do Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia, który ją uwzględnił. Sąd ten uznał, że świadczenie socjalne z tytułu stażu pracy wypłacane D. Valvo nie odpowiada emeryturze lub emeryturze pomostowej i że spełnia on wszystkie warunki dla otrzymania dodatku wyrównawczego. Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna, l'Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia i Regione Sicilia wniosły apelację od tego wyroku do sądu odsyłającego.

11 Mając wątpliwości co do wykładni art. 17 i 18 rozporządzenia nr 950/97, Consiglio di Giustizia amministrativa per la Regione siciliana postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy można odmówić dodatku wyrównawczego rolnikowi, jeżeli pobiera on również świadczenie emerytalne lub rentowe, w szczególności świadczenie z tytułu stażu pracy?"

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

Uwagi wstępne

12 Okoliczności faktyczne sporu przed sądem krajowym są objęte w części rozporządzeniem nr 950/97 i w części rozporządzeniem nr 2328/91. Niemniej ponieważ istotne w tej sprawie przepisy tych dwóch rozporządzeń są zasadniczo identyczne i ponieważ sąd odsyłający, rząd włoski oraz Komisja Wspólnot Europejskich odwołują się wyłącznie do rozporządzenia nr 950/97, wystarczy odpowiedzieć na zadane pytanie w oparciu tylko o przepisy tego ostatniego rozporządzenia.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

13 Zarówno rząd włoski, jak i Komisja uważają, że rozporządzenie nr 950/97 przyznaje państwom członkowskim prawo do wypłaty dodatku wyrównawczego rolnikowi, który oprócz tego pobiera emeryturę lub inne świadczenie socjalne.

14 Niemniej rząd włoski twierdzi, że w przypadku gdy dane państwo członkowskie zdecydowało się nie przyznawać dodatku wyrównawczego, jeżeli rolnik pobiera emeryturę lub emeryturę pomostową, wypłata tego dodatku jest wyłączona, jeżeli rolnik pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe, w szczególności świadczenie z tytułu stażu pracy. Komisja uważa, że wspomniane rozporządzenie nie stoi na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie przyznało dodatek wyrównawczy rolnikowi, który, prowadząc nadal swoją działalność, pobiera w tym samym czasie świadczenie emerytalne lub rentowe, w tym świadczenie z tytułu stażu pracy.

Odpowiedź Trybunału

15 Zgodnie z art. 17 rozporządzenia nr 950/97 państwa członkowskie mogą wprowadzić system pomocy w postaci dodatku wyrównawczego przeznaczony dla działalności rolniczej i podniesienia dochodu rolników na określonych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

16 Artykuł 18 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi, że państwa członkowskiego mogą przyznać dodatek wyrównawczy rolnikom pod warunkiem spełnienia przez nich dwóch przesłanek, to jest, z jednej strony gospodarowania na użytkach rolnych o powierzchni minimalnej, która wynosi 2 ha we włoskim regionie Mezzogiorno, wraz z wyspami, i z drugiej strony zobowiązania się do kontynuowania przez 5 lat działalności rolniczej zgodnie z celami art. 17 tego rozporządzenia.

17 Z brzmienia wspomnianych art. 17 i 18, w szczególności z wielokrotnego użycia czasownika „móc", wynika, że państwa członkowskie posiadają prawo do przyznania dodatku wyrównawczego rolnikom, którzy spełniają warunki przewidziane w tych artykułach. Ponadto art. 18 ust. 2 rozporządzenia nr 950/97 wyraźnie upoważnia państwa członkowskie do ustanowienia warunków dodatkowych lub ograniczających dla przyznania tego dodatku. Prawodawca wspólnotowy przyznał im więc uprawnienia dyskrecjonalne w tej dziedzinie (zob. wyrok z dnia 22 października 1998 r. w sprawach połączonych C-9/97 i C-118/97 Jokela i Pitkäranta, Rec. s. I-6267, pkt 36 i 37).

18 Poza tym art. 18 ust. 1 akapit pierwszy i art. 19 ust. 3 akapit pierwszy rozporządzenia nr 950/97 zawierają przepisy szczególne odnoszące się do pobierania przez rolnika emerytury lub emerytury pomostowej. Jeżeli rolnik otrzyma takie świadczenie, jest zwolniony z obowiązku dalszego prowadzenia gospodarstwa przez 5 lat. Oprócz tego współfinansowanie dodatku wyrównawczego przez Wspólnotę nie jest zatem możliwe.

19 Wspomniane przepisy nie dotyczą prawa państw członkowskich do przyznania dodatku wyrównawczego, jeżeli rolnik pobiera emeryturę lub emeryturę pomostową, lecz jedynie konsekwencji tego pobierania zarówno dla rolnika, jak i dla Wspólnoty Europejskiej.

20 Wynika z tego, że państwa członkowskie mają prawo do przyznania lub odmowy dodatku wyrównawczego w przypadku, gdy rolnik pobiera świadczenie w ramach systemu emerytalnego lub przedemerytalnego. Dotyczy to również przypadku, kiedy rolnik pobiera inne świadczenia socjalne takie jak świadczenie z tytułu stażu pracy, które nie są objęte szczególną regulacją w ramach rozporządzenia nr 950/97, a więc podlegają regulacji zawartej w art. 17 i 18 tego rozporządzenia. W konsekwencji, w przypadku gdy rolnik pobiera inny rodzaj świadczeń takich jak świadczenie z tytułu stażu pracy, państwa członkowskie zachowują prawo do przyznania mu lub odmowy dodatku wyrównawczego.

21 Z uregulowań krajowych przedstawionych Trybunałowi wynika, że dodatku wyrównawczego nie przyznaje się, jeżeli rolnik pobiera emeryturę lub emeryturę pomostową. Nie wiadomo natomiast, czy to wyłączenie obejmuje przypadek, w którym rolnik ten pobiera świadczenie z tytułu stażu pracy takie jak będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym.

22 Niemniej nie jest zadaniem Trybunału orzekanie w przedmiocie zakresu przepisów krajowych, ponieważ należy to do sądu odsyłającego. Ten ostatni będzie musiał zatem zweryfikować, czy prawodawca krajowy, który skorzystał z prawa przyznania dodatku wyrównawczego rolnikom, którzy spełniają warunki przypomniane w pkt 16 niniejszego wyroku, i możliwości ustanowienia dodatkowych warunków wypłaty takiego dodatku, wyłączył jego przyznanie nie tylko w przypadku pobierania emerytury lub emerytury pomostowej, lecz również w przypadku pobierania świadczenia z tytułu stażu pracy.

23 W świetle powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 17 i 18 rozporządzenia nr 950/97 powierzają państwom członkowskim prawo do przyznania dodatku wyrównawczego rolnikowi, który spełnia warunki określone w tych dwóch artykułach. Niemniej nie stanowią one przeszkody ku temu, aby państwo członkowskie odmówiło wypłaty takiego dodatku w przypadku pobierania przez tego rolnika świadczenia emerytalnego lub rentowego, a w szczególności świadczenia z tytułu stażu pracy.

W przedmiocie kosztów

24 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 17 i 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 950/97 z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie poprawy efektywności struktur rolniczych powierzają państwom członkowskim prawo do przyznania dodatku wyrównawczego rolnikowi, który spełnia warunki określone w tych dwóch artykułach. Niemniej nie stanowią one przeszkody ku temu, aby państwo członkowskie odmówiło wypłaty takiego dodatku w przypadku pobierania przez tego rolnika świadczenia emerytalnego lub rentowego, a w szczególności świadczenia z tytułu stażu pracy.

Podpisy